

ПРАВИЛНИК О КОНТРОЛИ РАДИОАКТИВНОСТИ РОБА ПРИ УВОЗУ, ИЗВОЗУ И ТРАНЗИТУ

("Сл. гласник РС", бр. 44/2011)

ПРЕДМЕТ УРЕЂИВАЊА

Члан 1

Овим правилником се уређују:

1. методе и начин контроле радиоактивности при увозу, извозу и транзиту, животних намирница, воде за пиће, сточне хране, вештачких ђубрива, лекова, предмета опште употребе, грађевинских материјала, руде, металних производа примарног облика, минералних сировина, секундарних сировина и друге робе;
2. процедура коришћења монитора и поступак за интервенцију у случају недозвољеног промета радиоактивних и нуклеарних материјала преко границе Републике Србије.

Члан 2

Поједини изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

1. *животна намирница* јесте свака супстанца или производ, прерађена, делимично прерађена или непрерађена а намењена је за исхрану људи или се оправдано може очекивати да ће се користити за људску употребу, осим хране за животиње које не служе за производњу хране, живих животиња, ако нису припремљене за стављање у промет ради исхране људи, биљака пре жетве, бербе или убирања плодова, медицинских производа, козметичких производа, дувана и дуванских производа, наркотика или психотропних супстанци, остатака (резидуа) и контаминената. Животна намирница јесте и пиће, гума за жвакање, као и било која супстанца наменски додата храни током припреме, обраде или производње;
2. *сточна храна* јесте свака супстанца или производ, прерађена, делимично прерађена или непрерађена, а намењена је за исхрану животиња које служе за производњу хране;
3. *идентификација радионуклида* јесте квалитативно и квантитативно одређивање садржаја радионуклида у испитиваном узорку.

КОНТРОЛА НЕДОЗВОЉЕНОГ И ИЛЕГАЛНОГ ПРОМЕТА НА ГРАНИЧНИМ ПРЕЛАЗИМА

Члан 3

Контрола недозвољеног и илегалног промета радиоактивних и нуклеарних материјала преко границе Републике Србије врши се на граничним прелазима.

Непосредну контролу недозвољеног и илегалног промета радиоактивних и нуклеарних материјала врше припадници Управе царина (у даљем тексту: царински службеници) користећи преносне индикаторе зрачења и стационарне мониторе зрачења. Царински службеници имају задатак да при вршењу контроле роба и путника детектују свако прекорачење дозе изнад природног нивоа зрачења за дату локацију.

Члан 4

Уколико царински службеник детектује прекорачење дозе од 20% изнад природног нивоа зрачења за дату локацију, о томе одмах обавештава инспекцију надлежну за заштиту од јонизујућих зрачења и Агенцију за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије (у даљем тексту: Агенција) који одлучују о даљем поступку.

Возило у којем је детектовано прекорачење дозе изнад природног нивоа зрачења за дату локацију смешта се на безбедно место са кога неће угрозити гранични прелаз и здравље људи.

Члан 5

Агенција пружа стручну подршку царинским службеницима за контролу радиоактивности на граничним прелазима.

По налогу Агенције, правна лица овлашћена за обављање послова одређивања садржаја у робама при увозу, извозу и транзиту (у даљем тексту: овлашћена правна лица) спроводе стручну и техничку подршку на граничним прелазима.

МЕТОДЕ И НАЧИН КОНТРОЛЕ РОБА ПРИ УВОЗУ, ИЗВОЗУ И ТРАНЗИТУ

Члан 6

Контрола радиоактивности при увозу обавезна је за животне намирнице, воду за пиће, храну за животиње, вештачка ђубрива, лекове (осим радиофармацеутика), предмете опште употребе, грађевинске материјале, руде, металне производе примарног облика, минералне сировине, секундарне сировине.

Контрола радиоактивности се врши на основу мерења која врше овлашћена правна лица и подразумевају мерење јачине дозе јонизујућих зрачења пореклом из робе и испитивање узорака роба методом гамаспектромерије.

Контрола радиоактивности роба при увозу, извозу и транзиту може се извршити и на основу сертификата о радиоактивности који прати робу (у даљем тексту: сертификат), а који је издала лабораторија акредитована за испитивање радиоактивности.

Сертификат је оригиналан и издат на језику земље порекла, као и на српском језику у случају увоза.

Сертификат садржи: назив и пуну адресу извозника, земљу порекла робе, земљу увоза, превозно средство и идентификацију превозног средства, назив и опис робе, количину робе, датум, место, печат и потпис извозника, назив и пуну адресу лабораторије која је извршила испитивање, назив акредитационог тела код којег је лабораторија акредитована, број испитаних

узорака, садржај радионуклида за сваки испитани узорак (за робу за коју су обавезна гамаспектрометријска мерења), највећа измерена вредност јачине дозе на површини пошилјке (за робу за коју су обавезна мерења јачине дозе), датум када је извршено испитивање, место, печат и потпис лабораторије која је извршила испитивање.

Изузетно, према посебном налогу инспекцијских органа врши се испитивање присуства чистих бета и алфа емитера.

Члан 7

Мерење јачине дозе обавезно је за грађевинске материјале, металне производе примарног облика, минералне сировине и секундарне сировине наведене у Прилогу 1 овог правилника.

За робу за коју су мерења јачине дозе утврдила одступање веће од двоструке вредности природног нивоа зрачења за дату локацију, врши се идентификација радионуклида методом гамаспектрометрије.

Члан 8

Идентификација радионуклида гамаспектрометријом обавезна је за животне намирнице, сточну храну, вештачка ђубрива, грађевинске материјале, металне производе примарног облика, минералне сировине и секундарне сировине који су наведени у Прилогу 2 овог правилника.

Члан 9

У случају транзита роба, врши се само контрола преносним индикаторима зрачења и стационарним мониторинга зрачења коју обављају царински службеници.

Уколико царински службеник детектује прекорачење дозе од 20% изнад природног нивоа зрачења за дату локацију, поступа по процедури из члана 4. овог правилника.

Члан 10

Узорковање робе за коју су потребна гамаспектрометријска испитивања врши овлашћено правно лице по налогу ветеринарске, фитосанитарне, санитарне инспекцијске службе или фитосанитарне инспекције за безбедност хране, у складу са њиховим надлежностима.

Узорковање робе се врши на самом граничном прелазу или у месту царињења.

Узорковање робе за коју су потребна гамаспектрометријска испитивања, а која није у надлежности ветеринарске, фитосанитарне, санитарне инспекцијске службе или фитосанитарне инспекције за безбедност хране, врши овлашћено правно лице по налогу инспекције надлежне за заштиту од јонизујућих зрачења или инспекције надлежне за нуклеарну сигурност и управљање радиоактивним отпадом, на самом граничном прелазу.

Члан 11

Трошкове мерења која врше овлашћена правна лица сноси увозник, односно власник робе у случају транзита.

Члан 12

До добијања извештаја о извршеним мерењима од стране овлашћеног правног лица забрањује се увоз и царињење робе, али се може издати привремено решење о превозу до одредишне царинарнице ради привременог смештаја.

По извршеним мерењима, овлашћено правно лице доставља извештај надлежној инспекцији која доноси решење на основу извештаја.

Члан 13

Контролу радиоактивности робе која се извози врше овлашћена правна лица.

Обавезна је контрола радиоактивности секундарних сировина које се извозе.

Контрола робе која се извози обавља се на месту утовара. Након обављене контроле радиоактивности секундарних сировина, овлашћено правно лице извознику доставља извештај о обављеним мерењима.

Извештај о обављеним мерењима радиоактивности секундарних сировина садржи најмање следеће податке:

1. место и датум мерења;
2. овлашћено правно лице које је обавило мерење радиоактивности;
3. врсту секундарне сировине;
4. количину секундарне сировине;
5. извозник секундарних сировина;
6. превозник пошиљке секундарних сировина;
7. организатор превоза пошиљке отпадних сировина;
8. прималац пошиљке секундарних сировина;
9. регистарски број моторног или прикључног возила, уколико се превоз обавља друмским саобраћајем или број товарног листа вагона, уколико се превоз обавља железничким саобраћајем;
10. јачина дозе основног зрачења на мерном месту;
11. опис, како су евентуално измерене повећане вредности јачине дозе распоређене по површини пошиљке секундарних сировина (равномерно, повећана вредност јачине дозе измерена само на једном месту и сл.);
12. највећа измерена вредност јачине дозе на површини пошиљке секундарних сировина;

13. вредност јачине дозе измерена на месту возача или на месту где бораве лица у пратњи пошилјке;

14. уређај за мерење радиоактивности коришћен за преглед пошилјке;

15. предлог мера заштите од зрачења.

Трошкове контроле роба за извоз сноси извозник.

ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ УСТАНОВЉЕНЕ ПОВЕЋАНЕ РАДИОАКТИВНОСТИ

Члан 14

Уколико овлашћено правно лице установи да роба која се увози садржи радионуклиде изнад прописаних граница или садржи радиоактивне изворе, о томе у року од 24 сата обавештава инспекцију надлежну за контролу робе за коју је утврђена повећана радиоактивност. Надлежна инспекција ће наредити враћање пошилјке пошилаоцу, и донети Решење о забрани увоза.

О сваком установљеном повећаном садржају радионуклида изнад прописаних граница овлашћено правно лице обавештава и Агенцију.

Уколико овлашћено правно лице установи да роба која је у транзиту кроз Републику Србију садржи радионуклиде изнад прописаних граница или садржи радиоактивне изворе, о томе ће у року од 24 сата обавестити инспекцију надлежну за контролу робе за коју је утврђена неусаглашеност са границама садржаја радионуклида. Надлежна инспекција ће донети Решење о забрани транзита.

Решење о забрани увоза, односно о забрани транзита и писани доказ да је роба напустила територију Републике Србије, доставља се Царини, инспекцији надлежној за заштиту од јонизујућих зрачења и Агенцији.

Члан 15

Уколико овлашћено правно лице установи да секундарне сировине које се извозе садрже радионуклиде изнад прописаних граница или садржи радиоактивне изворе, о томе ће у року од 24 сата обавестити инспекцију надлежну за заштиту од јонизујућих зрачења која ће наредити враћање пошилјке у место утовара и њено збрињавање.

Извештај о предузетим мерама и поступцима инспекција надлежна за послове заштите од јонизујућих зрачења доставља Агенцији.

Трошкове збрињавања секундарних сировина које садрже радионуклиде изнад прописаних граница или садрже радиоактивне изворе сноси власник.

Члан 16

У случају да се у Републику Србију врати роба, која садржи радионуклиде изнад прописаних граница или садржи радиоактивне изворе, а која је претходно била извезена из Републике Србије, царински службеник о томе обавештава Агенцију.

Агенција ће проценити да ли је потребно спровести додатне мере заштите од јонизујућих зрачења и донети одлуку о даљем поступању.

ПРОЦЕДУРА КОРИШЋЕЊА МОНИТОРА И ПОСТУПАК ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈУ У СЛУЧАЈУ НЕДОЗВОЉЕНОГ ПРОМЕТА РАДИОАКТИВНИХ И НУКЛЕАРНИХ МАТЕРИЈАЛА

Члан 17

Царински службеници врше непосредну контролу недозвољеног и илегалног промета радиоактивних и нуклеарних материјала користећи преносне индикаторе зрачења и стационарне мониторе зрачења.

Стационарни монитори зрачења се на граничним прелазима постављају тако да се омогући контрола радиоактивности сваког возила и путника који прелазе државну границу. Приликом контроле радиоактивности стационарним мониторима зрачења, брзина кретања при проласку поред монитора не сме бити већа од брзине кретања наведене у спецификацији стационарног монитора. Уколико стационарни монитор детектује прекорачење дозе изнад природног нивоа зрачења за дату локацију, активира се светлосни или звучни аларм уређаја.

На граничним прелазима на којима нису постављени стационарни монитори зрачења, непосредну контролу недозвољеног и илегалног промета радиоактивних и нуклеарних материјала врше царински службеници користећи преносне индикаторе зрачења. Приликом редовне царинске контроле, царински службеници носе и преносне индикаторе зрачења који су укључени све време док траје царински преглед.

Уколико се приликом приближавања царинског службеника возилу огласи аларм преносног индикатора зрачења, сигнал је потребно верификовати. Верификација подразумева удаљавање и поновно приближавање возилу како би се потврдило присуство поља јонизујућих зрачења.

Возило у којем је детектовано прекорачење дозе изнад природног нивоа зрачења за дату локацију смешта се на безбедно место са кога неће угрозити гранични прелаз и здравље људи.

ОПРЕМА И ИНСТРУМЕНТИ ЗА НЕПОСРЕДНУ КОНТРОЛУ РАДИОАКТИВНОСТИ РОБЕ И РАДИОАКТИВНЕ КОНТАМИНАЦИЈЕ ПУТНИКА

Члан 18

За контролу радиоактивности царински службеници користе преносне индикаторе зрачења и стационарне мониторе зрачења.

Цепни (преносни) индикатори зрачења треба да:

1. буду мале масе;
2. поседују звучни и светлосни аларм;

3. детектују повишење јачине амбијенталне дозе гама зрачења од $0,2\mu\text{Св/х}$ у трајању од 1с за енергије $^{241}\text{Ам}$, $^{137}\text{Цс}$ и $^{60}\text{Цо}$;

4. раде у опсегу од 100 нСв/х до 0,1 Св/х са грешком мерења која је мања од $\pm 20\%$;

5. поседују аутономију рада већу од 500 сати.

Стационарни монитори који се постављају на граничним прелазима задовољавају следеће карактеристике:

1. праг детекције је такав да региструју свако повећање јачине дозе веће од 20% од природног нивоа зрачења;

2. детектују повећање радиоактивности код возила у покрету.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Члан 19

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

Прилог 1

Списак производа за које су обавезна дозиметријска испитивања:

1. каолин и остале каолинске глине, калцинисане или некалцинисане;

2. мермер, травертин, екосин и остали кречњачки камен за споменике или грађевинарство, привидне релативне густине 2,5 или веће;

3. руде алуминијума и концентрати;

4. руде ниобијума, тантала, ванадијума, цирконијума и концентрати;

5. гранулисана згура (песак) при производњи гвожђа или челика;

6. згура (осим гранулисане згуре) коварина и остали отпаци при производњи гвожђа или челика;

7. отпад са индексним бројевима 19 12 02 и 19 10 03 из Каталога отпада:

1) отпаци и остаци од бакра;

2) отпаци и остаци од гвожђа или челика: отадни инготи, слабови и др. од гвожђа или челика за претапање;

3) отпаци и остаци од никла;

- 4) отпаци и остаци од алуминијума;
- 5) отпаци и остаци од олова;
- 6) отпаци и остаци од цинка;
- 7) отпаци и остаци од калаја;
- 8) отпаци и остаци од волфрама;
- 9) отпаци и остаци од молибдена;
- 10) отпаци и остаци од тантала;
- 11) отпаци и остаци од магнезијума;
- 12) отпаци и остаци од кобалта;
- 13) отпаци и остаци од бизмута;
- 14) отпаци и остаци од кадмијума;
- 15) отпаци и остаци од титана;
- 16) отпаци и остаци од цирконијума;
- 17) отпаци и остаци од антимонона;
- 18) отпаци и остаци од мангана;
- 19) отпаци и остаци од берилијума, хрома, германијума, ванадијума, галијума, хафнијума (целтијума), индијума, ниобијума (колумбијума), ренијума и талијума;
- 20) отпаци и остаци од кермета.

Прилог 2

Списак производа за које је обавезно гамаспектрометријско испитивање садржаја радионуклида:

1. чај;
2. боровница (у свим облицима);
3. брусница (у свим облицима);
4. шумско воће (у свим облицима);
5. печурке, осим узгајаних (у свим облицима);

6. житарице (осим семенске робе);
7. месо и други кланични производи за јело;
8. млеко и производи од млека;
9. живинска и птичја јаја;
10. природни мед;
11. јестиви производи животињског порекла;
12. екстракти и сокови од меса, риба или љускара, мекушаца или осталих водених бескичмењака;
13. калцијум хидрогенфосфат (дикалцијум фосфат) и калцијум дихидрогенфосфат (монокалцијум фосфат) намењени за производњу хране за животиње;
14. минерална фосфатна ђубрива и сировине за њихову производњу;
15. природни калцијум фосфати, природни алуминијум калцијум фосфати и фосфатна креда;
16. силикатно фосилно брашно (нпр. киселгур, триполит и дијатомит) и сличне силикатне земље, калцинисане или некалцинисане, привидне релативне тежине не преко 1;
17. гранит, порфир, базалт, пешчар и остали камен за грађевинарство, укључујући и грубо тесане или сечене тестером или на други начин у блокове или плоче квадратног или правоугаоног облика;
18. гипс; анхидрид гипса; печени гипс (који се састоји од калцинисаног гипса или калцијум сулфата) обојени или необојени, са додатком или без додатка малих количина убрзивача или успоривача везивања.